

засіб залучення уваги однолітків. Зазвичай вони надзвичайно яскраво висловлюють свої агресивні емоції (кричать, голосно лаються, розкидують речі); їх поведінка направлена на отримання емоційного відгуку від інших [4].

Другу групу складають діти, які використовують агресію в основному як норму поведінки в спілкуванні з однолітками. У цих дітей агресивні дії виступають як засіб досягнення будь-якої конкретної мети - потрібного їм предмету або провідної ролі у грі чи виграшу.

У третю групу входять діти, для яких нанесення шкоди іншому виступає як самоціль. Вони відчують задоволення від самих дій, що приносять біль і приниження одноліткам .

Література

1. Ананьєв А.М. Візуальна психодіагностика емоційних проявів у учнів: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.97 /А.М.Ананьєв// Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім. К.Д.Ушинського. – О., 1996. – 23с.

2. Бовть О. Соціально – психологічні причини агресивної поведінки підлітків/О. Бовть // Рідна школа. - 1999. - № 2 - с.17-20.

3. Бандура А. Подростковая агрессия / А. Бандура, Р. Уолтерс. – М. : Фимита, 2000. – 512 с

4. Платонова, Н. М. Агрессия у детей и подростков : учеб. пособие / Н. М. Платонова. - СПб. : Речь, 2004. - 336 с

УДК 159.922-053.2:316.362.1-024.87(043.2)

БРЕЦКО І. І., КОЗЛОВСЬКА Н.В.

Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДИТИНИ З ДИСТАНТНОЇ СІМ'Ї

Діти з дистантних сімей перебувають у складній ситуації соціального розвитку, оскільки переживають психотравмуючі впливи в умовах постійної розлуки з батьками. Соціально-психологічні потреби дітей залишаються незадоволеними в стабільності, відчутті захищеності та підтримки. Батьки, які періодично приїждять до дитини, формують в неї відчуття нестабільних сімейних взаємин. Залишається незадоволеною потреба в емоційній близькості, в любові та особистісної цінності для батьків, родичі не можуть компенсувати спілкування з батьками, а в результаті довготривалої відсутності це породжує емоційну холодність, тим самим порушуючи одні із найважливіших функцій цілісної сім'ї, що сприяють позитивному розвитку особистості дитини – емоційну, комунікативну, психотерапевтичну [1].

З від'їздом батьків за кордон піддається змінам соціальне оточення дитини, її звички та цінності. Так, змінюється система ціннісних орієнтацій – стають важливими соціальне положення в групі, самооцінка, відчуття себе дорослим, оскільки на дитину перекладається більшість функцій, які до того виконував хтось із батьків, підлітки сприймають це як важливий етап у своєму становленні. На відміну від них, діти дошкільного і молодшого шкільного віку – не отримують додаткових функцій: обов'язки перекладаються на опікунів, дідуся та бабусю. Спостерігається виражений егоцентризм, частково породжений настановою

батьків, що вони працюють тільки заради дитини. Поєднання егоцентризму з відчуттям симптомокомплексу покинутості породжує уявлення, що батьки постійно винні перед дитиною, а батьки формують уявлення, що дитина постійно повинна бути винною їм. В результаті таких суперечностей, часто виникають конфлікти, коли дитина не хоче щось робити, за проханням батьків, які приїхали, оскільки вона до цього не звикла. Регулярна постановка певних обов'язків та завдань, відповідних до вікових особливостей дитини та її можливостей – позитивно впливають на формування соціально-психологічного та емоційного розвитку дитини, та на її стосунки з батьками, адже ці аспекти підтримують дитячо-батьківську взаємодію, приналежність до сімейної діяльності, увага до дитини та відчуття її цінності та потрібності [2].

Підлітки дистантних сімей, мають комплекс проблем, які характерні і їхнім одноліткам, а через відсутність батьків у них з'являються додаткові проблеми, які ускладнюють розвиток попередніх: переживання за рідних, неспокій, страх, надмірне бажання самоствердитися.

Часто це проявляється у девіантній поведінці, конфліктах. Проблеми, які звичайні діти вирішують в колі сім'ї, для дітей з дистантних сімей вирішується колом їхнього соціального оточення, шукаючи прийняття в соціальній групі. Але оскільки батьки не контролюють коло спілкування дитини, часто діти потрапляють в неблагополучні компанії.

Особливості поведінки в школі дітей з дистантних сімей, та причини їхньої поведінки, це відсутність контролю за поведінкою дітей з боку дорослих, відсутність авторитету дорослих в очах дітей (звинувачення батьками одне одного, зловживання алкоголю і т. д.); захоплення комп'ютерними іграми; потраплення під негативний вплив оточення; відчуження дитини від шкільного колективу; втрата інтересу, мотивації до навчання і життя в цілому; відсутність життєвих цілей; протест проти того, що батьки поїхали; відсутність стимулу гарно вчитися, адже «все одно отримую винагороду» (подарунки) [3].

Діти дошкільники та молодшого шкільного віку, також проявляють більшість із згаданих вище негативних якостей, але найбільшої потреби в цьому віці є саме відчуття сімейної близькості, оскільки за відсутності батьків у таких дітей породжується відчуття самотності, покинутості, а через відсутність батьківської підтримки комплекси та високий рівень тривожності.

Можемо зробити висновки, що дослідження науковців питанням дистантних сімей, показують, що у дітей, батьки яких за кордоном, показники рівня внутрішньосімейного спілкування значно нижчі ніж у дітей, які виховуються обома батьками. Діти заробітчани зазначають, що батьки частіше передають їм відповідальність, автономність за свої дії та вчинки; підтримують їхнє прагнення самостійно приймати рішення; дозволяють самим вирішувати як проводити вільний час; розпоряджатись коштами. Відповідно рівень вимогливості, контролю та авторитарності в сім'ях трудових мігрантів є значно нижчим, ніж у сім'ях, в яких батьки працевлаштовані в Україні. [4].

Література

1. Андреева В. Л. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів : навч.-метод. посіб. [Текст] / В. Л. Андреева, Т. Г. Веретено, Т. О. Дорошок [та ін.]. –

Х. : Мальцев, 2008. –384 с.

2. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів : навч.-метод. посіб. [Текст] / за ред. К. Б. Левченко, І. М. Трубавіної, І. І. Цушко. – К. : ФОП «Купріянова», 2007. – 204 с.

3. Томчук С. Динаміка негативних психічних станів у молодших школярів та шляхи їх трансформації / С. Томчук // Психологія і суспільство. – 2005. – № 3. – С. 101 – 108.

4. Юрченко І.В. Психологічні особливості внутрішньо-сімейних відносин у неповних сім'ях (на матеріалі аналізу методики «Малюнок сім'ї») / І. В. Юрченко // Збірник наукових праць «Соціалізація особистості в умовах системних змін: теоретичні і прикладні проблеми». - К.: Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, 2008. - Т. X. - Ч. 2. - С. 506-512;

УДК 371.01

БРИЖАК Н.Ю., ЯКИМ О.С.
Мукачівський державний університет

ХУДОЖНЬО -ЕСТЕТИЧНИЙ СМАК ЯК НАУКОВА ДЕФІНІЦІЯ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Прагнення до прекрасного в природі, в людських стосунках, у побуті, розуміння краси творчої праці – природна властивість людини. Прекрасне не лише приносить насолоду, радує, захоплює, а й надихає її на високі почуття й думки, на великі справи та подвиги. Чудовий світ звуків і кольорів, чарівність літератури, мальовничість природи, краса вчинків та людських справ відкриваються тому, хто має допитливий розум і загострені почуття, хто багато читає, спостерігає, думає, переживає.

Національною концепцією художньо-естетичного виховання дітей в Україні (2004) визначено, що становлення української державності передбачає орієнтацію на Людину, націю, пріоритети духовної культури [1]. А місією Нової української школи є допомогти розкрити і розвинути здібності, таланти і можливості кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками, бо кожна дитина неповторна, наділена від природи унікальними здібностями, талантами та можливостями [2]. Тому спостерігається акцентування уваги на питанні теорії і практики художньо- естетичного виховання як важливого засобу формування всебічно розвинутої, духовно багатой особистості.

Результати наукових досліджень доводять, що питанням смаку та його різновидів (естетичному, художньому, музичному) приділяють увагу такі вітчизняні науковці як: Т. Бабенко, Д. Джола, А. Щербо та інші.

Важливий внесок у вивчення сутності та його впливу на естетичне виховання підростаючого покоління зробили радянські вчені: Б. Асаф'єв, В. Остроменський, Г. Падалка, В. Шацька та ін.

Уперше слово-термін «смак» зустрічається ще у III тисячолітті до н.е. в стародавній індійській літературі. Йдеться про лексему «раса», що у буквальному перекладі з санскриту означала «смак». Слід підкреслити, що в першоджерелі це слово означало також емоційний стан, який викликав у своїх глядачів митець, актор, художник, музикант [3, с. 13].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>